

Toimetulekutoetus 2022

Toimetulekutoetus on riigi rahaline abi puuduses inimestele ja seda maksab kohalik omavalitsus. Puuduse leevendamiseks kasutavad kohalikud omavalitsused sõltuvalt olukorrast nii sotsiaalteenuseid kui ka muud sotsiaalabi. **Toimetulekutoetust makstakse siis, kui kõik muud vaesuse ja puuduse leevendamise abinõud on osutunud ebapiisavaks.**

Toimetulekutoetuse arvestamise aluseks on üksi elava inimese või perekonna kõigi liikmete eelmise kuu netosissetulek, jooksva kuul tasumisele kuuluvad eluasemekulud ning toimetulekupiir.

2022. aasta 1. juunist on toimetulekupiir:

- üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele **200 eurot kuus**,
 - igale alaealisele liikmele **240 eurot kuus**,
 - perekonna teisele ja igale täisealisele liikmele **160 eurot kuus**.
- toimetulekutoetuse saajal, kelle kõik perekonnaliikmed on alaealised, on õigus saada koos toimetulekutoetusega täiendavat sotsiaaltoetust **15 eurot**, mida maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest.

Perekonnaliikmed

Toimetulekutoetuse määramisel loetakse perekonnaliikmeteks samas eluruumis elavad ühise majapidamisega:

- 1) abielus või abieluga sarnanevas suhtes olevad isikud;
- 2) esimese ja teise astme alanejad ja ülenejad sugulased;
- 3) muud isikud, keda seob ühine kodune majapidamine.

Isiku tegelikuks elukohtaks on:

- 1) rahvastikuregistrisse kantud elukoht;
- 2) rahvastikuregistrisse kantud lisa-aadressi järgne elukoht;
- 3) rahvastikuregistrisse kantud viibimiskoht või
- 4) muu elukoht.

Taotluse esitamine ja dokumendid

Toimetulekutoetuse taotleja esitab jooksva kuu eest toimetulekutoetuse saamiseks taotluse hiljemalt kuu viimaseks tööpäevaks kohaliku omavalitsuse üksusele, kelle haldusterritooriumil asub tema tegelik elukoht.

Taotlusele lisatakse dokumendid, mis tõendavad üksi elava isiku või perekonnaliikmete eelmisel kuul saadud netosissetulekuid ja makstud elatise suurust. Kui mõne sissetuleku liiki või suurust ei ole võimalik dokumentaalselt tõendada, kinnitab toimetulekutoetuse taotleja seda oma allkirjaga. Kui taotleja soovib, et toimetulekutoetuse määramisel võetaks arvesse ka eluasemekulud, lisab ta taotlusele dokumendid, mis tõendavad:

- 1) eluruumi kasutamise õigust – need esitatakse esmapöördumisel ning eluruumi kasutamise õigusliku aluse muutumisel;
- 2) jooksva kuul tasumisele kuuluvaid eluasemekulusid.

Toimetulekutoetuse esmakordse taotlemise korral esitab taotleja lisaks kirjaliku loetelu, milles on nimetatud järgmised taotleja enda ja tema perekonna kasutuses või omandis olevad esemed:

- 1) kinnisasjad ja vallasasjadest eluruumid;
- 2) sõidukid liiklusseaduse tähenduses;

Kui toimetulekutoetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige hakkab saama töist sissetulekut ning enne seda oli talle vähemalt kahel järjestikusel kuul määratud toimetulekutoetus, mille arvestamisel ei võetud arvesse töist sissetulekut, ei arvata töise sissetuleku saamisele vahetult järgnevatel kuudel toimetulekutoetuse arvestamisel üksi elava isiku või perekonna sissetulekute hulka:

- 1) kahel kuul 100 protsenti töisest sissetulekust ja
- 2) seejärel neljal kuul 50 protsenti töisest sissetulekust.

Toimetulekutoetuse arvestamisel lähevad arvesse järgmised jooksvad kuul tasumisele kuuluvad **eluasemekulud:**

- 1) üür;
- 2) korterelamu haldamise kulu, sealhulgas remondiga seotud kulu;
- 3) korterelamu renoveerimiseks võetud laenu tagasimakse;
- 4) veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuste maksumus;
- 5) soojaveevarustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus;
- 6) kütteks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus;
- 7) elektrienergia tarbimisega seotud kulu;
- 8) majapidamisgaasi maksumus;
- 9) maamaksukulu, mille arvestamise aluseks on kolmekordne elamualune pind;
- 10) hoonekindlustuse kulu;
- 11) olmejäätmete veo tasu.

Alates 1. juulist 2022 võimaldatakse toimetulekutoetuse arvestamisel võtta ühe eluasemekulu liigina arvesse ka **eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakset** (sh intressid ja kohustusliku eluasemekindlustuse makse). Muud kindlustusskeemid (nt töötuse või töövõimetuse korral) ja võimalused nagu näiteks maksepuhkus peavad olema kasutatud. Eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakse võetakse toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse juhul, kui:

- toetuse taotleja elab eluasemelaenuga ostetud ja rahavastikuregistris registreeritud elupinnal;
- eluaseme soetamiseks on laenu võtnud toimetulekutoetuse taotleja ise või tema perekonnaliige juhul, kui toetust taotleb perekond;
- eluaseme soetamiseks võetud laenu puhul on ära kasutatud maksepuhkuse võimalus või esitab toimetulekutoetuse taotleja või tema perekonnaliige panga selgituse, miks ei ole maksepuhkuse andmist peetud võimalikuks;
- isik ei ole sõlminud makseraskuste ennetamiseks vabatahtlikku kindlustust või see ei kata täies ulatuses eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakset.

Esmakordsel eluasemelaenu tagasimakse taotlemisel esitatavad dokumendid

Isikul või perekonnal, kes soovib eluasemelaenu tagasimakset toimetulekutoetuse vahenditest kasutada, on tõendamiskohustus, sest sellist infot ei ole võimalik kohalikul omavalitsusel muul viisil saada ega kontrollida. Esmakordsel eluasemelaenu tagasimakse taotlemisel või asjaolude muutumisel lisatakse toimetulekutoetuse taotlusele:

- dokument, mis tõendab eluaseme soetamiseks laenu võtmist (so laenuleping koos maksegraafikuga). Eluaseme soetamiseks võetud laen on pangast eluaseme ostmise eesmärgil võetud laen, milleks võib olla eluasemelaen või muu panga pakutav laenutoode, mille eesmärk on toetada eluaseme ostmist.

Laenuleping peab olema vormistatud toetuse taotleja enda nimele või tema perekonda kuuluva liikme nimele juhul, kui toetust taotleb perekond. Laenuleping tuleb uuesti esitada siis, kui seda on muudetud (nt maksegraafikut pikendatud).

Kui esitatud laenulepingust ei selgu, et laen on võetud eluaseme soetamise eesmärgil (ei ole laenulepingus fikseeritud), tuleb esmakordsel taotlemisel taotlusele lisada dokumendid, mis seda tõendavad (nt eluaseme ostu-müügileping).

- dokument, mis tõendab kohustusliku eluasemekindlustuse lepingu sõlmimist.
- dokument, mis tõendab, et maksepuhkuse võimalus on ära kasutatud või on inimesel panga tõend või selgitus, miks ei ole maksepuhkuse andmist peetud võimalikuks. Seega, riik asub isikule või perele appi laenu tagasimakse kohustust ajutiselt toetama alles siis, kui on ära kasutatud teised võimalikud meetmed.
- dokument, mis tõendab, kas isik on makseraskuste ennetamiseks sõlminud vabatahtliku kindlustuse (nt elu või laenumaksete kindlustamine) ning kas see katab täies ulatuses eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakse. Juhul kui kindlustus on olemas, kuid see ei kata tegelikku laenu tagasimakset, on võimalik katmata laenumakse osa võtta arvesse toimetulekutoetuse arvestamisel.

Eluasemekulusid sh eluasemelaenu tagasimakset võetakse toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse selle eluaseme osas, kus toimetulekutoetuse taotleja alaliselt elab ja mis asub selle kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil, kust toetust taotletakse.

Kohaliku omavalitsuse üksusel on kehtestatud toimetulekutoetuse määramiseks eluasemekulude piirmäärad, mis tagavad isiku ja tema perekonnaliikmete inimväärse äraelamise. Sarnaselt üürikulude arvesse võtmisega toimetulekutoetuse arvestamisel, ei pruugi ka eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakse koos intressi ja kohustusliku eluasemekindlustuse maksega saada eluasemekulude hulgas arvesse võtta täies ulatuses, vaid osaliselt.

Juhul, kui eluaseme soetamiseks võetud laenuleping on rohkem kui ühe inimese nimel (ollakse kaastaotlejad) ning eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakse arvesse võtmist taotleb neist üks osapool eraldi, võetakse toimetulekutoetuse raames eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakset arvesse maksimaalselt poole tagasimakse ulatuses ja sellele inimesele, kes elab laenuga ostetud elupinnal.

Eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakseid võetakse toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse **kuni kuus kuud kalendriaasta jooksul**.

Mida toimetulekutoetusega ei kompenseerita?

- Eluasemekulude tasumisel varem tekkinud võlgnevust ei arvata toimetulekutoetuse arvestamisel jooksval kuul tasumisele kuuluvate eluasemekulude hulka ja see ei kuulu katmisele toimetulekutoetuse arvelt.
- Eelnevate kuude eest toimetulekutoetust tagasiulatuvalt ei määrata.
- Üüri ei võeta toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse, kui üürijaks ja üürnikuks on omavahel abielus olevad isikud või esimese ja teise astme alanejad ja ülenejad sugulased.
- Maamaksukulu ei võeta toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse, kui taotleja on maamaksu tasumisest täielikult või osaliselt vabastatud maamaksuseaduse § 11 alusel.

Toimetulekutoetuse võib jätta määramata või vähendada määratavat toimetulekutoetuse summat, kui:

1) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ega õpi täiskoormusega ega viibi akadeemilisel puhkusel;

2) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ega ole Eesti Töötukassas töötu või tööotsijana registreeritud;

3) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ja on Eesti Töötukassas töötuna registreeritud, kuid on ilma mõjuva põhjuseta jätnud individuaalse tööotsimiskava täitmata või keeldunud pakutud sobivast tööst;

4) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ja on ilma mõjuva põhjuseta keeldunud kohaliku omavalitsuse üksuse pakutud sobivast tööst;

5) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige on töövõimeline tööealine isik, kes ei tööta ja on ilma mõjuva põhjuseta keeldunud kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatavast iseseisvat toimetulekut soodustavast sotsiaalteenusest;

6) toimetulekutoetuse taotlejal või temaga koos elaval ülalpidamist saama õigustatud lapsel või muul abi vajaval alanejal või ülenejal sugulasel, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama, on õigus saada elatist, kuid taotleja keeldub elatise saamise kohta dokumenti esitamast või elatist sisse nõudmast;

7) kohaliku omavalitsuse üksus leiab, et toimetulekutoetuse taotleja või tema perekonna kasutuses või omandis olev vara, selle üürimine, rentimine või müümine tagab temale või perekonnale toimetulekuks piisavad elatusvahendid;

8) toetuse taotleja või toetust taotleva perekonna liige ei ole kohaliku omavalitsuse üksuse hinnangul muul viisil püüdnud enda ja oma perekonna materiaalsel olukorda parandada.

Toimetulekutoetus määratakse viie tööpäeva jooksul pärast kõikide dokumentide esitamist.